

حریت فکریه

عمل اداره سي: باب عالي جاده سنده
يکي عثمانلي مطبعه و کتبخانه سي

آبونه شرائطي:

مالک عثمانيه ايچون سنه ليکي ۴۰ آلتی آيلقي ۱۵ غروشد
مالک اجنبيه ۵ ۱۲ ۵ ۷ فراقدر

جلال نوری بك

علل اخلاقیہ من

جلال نوری بک برادر منک آرزو یازی یازدیفتدن ، لشریات خصوصندہ عادتاً خست کو ستردیکندن قارئین شکایت ایدبور . جلال بک « علل اخلاقیہ من » عنوانیہ پر کوئل کتاب یازدی . بونکله نوری بر آرزو یازی جقدر . بونکله برابر اللہ ایندیکنم ندہ منی قبل الطبع انظار مطالعینہ وضعہ افتخار ایدرز .

مقدمہ

— بی اخلاقی کوئی ایجنندہ خصوصی اخلاقسز لغز —

هر قزک تشدد بر دیک کی ال بیوک ظریف ونکتہ دان انمودی دکلہ ، ال بیوک لرندن بری اولان جنساب « مقدرات تاریخیہ » مہ لطفاً یازدینی اوغخلد مقالہ سندہ : « اجزای فردہ سی آردہ سندہ جاذبہ کافیه بولونمیان بر جسم البتہ طاغیایر ، باخصوص ذراتی دوچار فساد اولونجہ ... اقوام مترقیہ دہیچ کیسہ دیکرکندن برشی او تمسزین بتون افراد ملت بر بری سور ، بزبالکس بکدیکر مزی سومہ بز ، دبور . شو کوئل و آجی جملہ هر کس کی بنده خیلی دوشوندری . بودستور روحی اوزرینہ بنای محاکات ایتدم و « مقدرات تاریخیہ » دہ کی « تردیات اخلاقیہ » فصائی - دیگر بعض فصلار کی - توسیع ایله ال مهم - مثله من حقندہ میدانہ بر کتاب کتیر مک ایستہ دم . ایشته « علل اخلاقیہ من » ک غایہ و سبب تدونی بودر . اوت ! سقوط ایدبورز . هوای نسیمینک ماوراستدن قویمش بر شهاب کی سقوط ایدبورز . هبوط منک بر جوق اسبابی وار . او اسبابک دہ لدنیاتی وار . فقط بردہ بتون بواسباب ولدنیاتی محیط اولان مسئلہ اخلاقیہ موجودک بونکله بک آرمشوق اولبورز . بومسلئہ نک « فزبولوژی » و « پسیکولوژی » سی ایله اوغراشنا مشز . بوعلت اخلاقیہ نک اسباب مولودہ سی ندر ؛ فصل تشخیص ایدیلہ بیلیر ؛ سیری نہ مرکزدہ در ؛ قابل تداویمیدر ، دکلیدر ؛ امکان شفاوارسہ نہ کی تدایرہ توسل ایدلمیدر ؟

بونلر مسائلک ال مہملری اولدینی خالدہ انانوتیلانلریدر . ایشته ، بر جوق مسائلدہ اولدینی کبی ، بزده بورادہ بر تجربہ قلمیہ یورودہ چکن . رسالہ مزده مندرج افکار بدینانہ نی تصدیحہ ظفر باب اوله جق مؤاخذلر من چیقارسہ هر کسدن اول بز بومغلوبیتمز ایله افتخار ایدرز ؛ هر کسدن اول بز منقد منی تبریک ایدہ چکن . فقط هیات ! بز کبی بدبختلرہ بویله شسانی هزیملر نصیب اولورمی ؟

علت اخلاقیہ — شوعصردہ — کونیدر ؛ خصوصی دکلدر . جمعیلرک تشکلہ ، بالآخرہ قیام ونقاسنہ بادی اولان عناصر روحیہ و اخلاقیہ دن بر جونی تردی ایدبور و آنلرک مقامانہ قائم اوله جق یکی عناصر هنوز ظهور ایدبور .

آوردہ پا آغیر بر بحران اخلاقی کچیر مکسدہ در . لازم اولان مزایا و فضائلک کوشه منی عادتاً اوروپا شیراز منک طاغلمی دیمکدر . بوشیرازہ مختل اولور اولماز کتاب غربک هرورقی طبیعتیله دوکولور .

داخلی بر سرطان کی اخلاقسزلق اوروپائی بیور . بز غربک های وهوسنہ ، ظاہری پارلاقنہ ، شعشعہ صوریہ سنہ ، دبدبہ سطحیہ سنہ ، طنطہ صنعتیہ سنہ ، ثروت معدنیہ سنہ بک قابیلورز . عجبا بوصرمہ لی ستارہ نک آرقسندہ نلر جریان ایدبور ؟ آردہ صرمہ بر باماما حادثہ سی ، بردہ نفوس مسئلہ سی ، بر قلمت — مادام قایو واقعیہ سی ایله بوبردہ بر آرزو آجیلور . اوساپہ دہ بوعان لوٹ آبادی بر آن ایچون کورہ بیلورز .

بن شوسطرلری یازارکن قایو مسئلہ سی بتون جهانی اشغال واتعاب ایدبور . بوشاہ — اثر بی اخلاقیہ داتر فکرمی ایکی سوزلہ سویلہیم :

فرانسہ ، آرق ، عالم ومدنیت ایچون قایاق طادی ویردی . اورادہ اخلاقسزلق اصل ، فضیلت عارض حالنہ کلدی . بواشده فاستون قلمت دہ حقسز ، قایودہ

بوکا مقابله اوروپا ک فضائل حاضره سندن يك چوغنى بنهسه مهنه . وطن ، دين ، مات حسارى - بعض قيود مخته - اوروپا دن آينه بيليردى . اسف اولور كه بونارى استقراض ايتكم ككمز شوبله طورسون ، تدقيق بيله ايتمه مشر .

قابليت تنقيد ومحاكمه من انكشاف ايتمه مشدر . اوروپا مدنيتك آلې (تهقيق) واخلاقي قسملرنى تفریق ايدمه يوزر . هر كك رآي مختلف ومتخالف . غايه منى اونوتوپوزر . هپمز بر رآيت امل آلتسه طوپلانمه يوزر . رجمالز دن برقاچه تصادف ايتدم كه بتون آداب معاشرتي ، بتون مواد حسيه واخلاقيه سي ايله فرك اولمق لغزى توسيه ايدسيورلر . بر مات ديكر ك مدنيت اخلاقيه سنى حرفياً قبول ايتكمه مقتدر ميدر ؟ بوجهتك تدقيقه بيله تنزل ايتمه دن اعظممز « ليه واللق » كوسترييورلر . بر عكس اوله رق يك يوكسك طبقه ذوانه تصادف ايتدم كه « تهقيق » اوروپا مدنيتى بيله هدف استهزا ايدبورلر ..

بر قاج مليون خلق ، عصر حاضرده ، مترقيانه يا شاييليلمك ايچون ملت طر زنده تسليقاته مظهر اولمليدرلر . بر ملت ايسه هر شيدن اول بر غايه يك عموم افراد طرفدن قبول ايدلسى ايله تشكىل ايدر . ايشته بز غايه منى اونوتوپوزر . بو اخلاقي ومعنوى شيرازمك اونوتكلى ضمان اجتماعى اورتندن قالدريور . اجزاي بر بريسه ربط ايدمك رشته قوپيور . اورته ده يالكز « بوغازلر » مسئله سى قاليور . بوده اولسه اضمحلال يوزده يوزدر . بيوك سائقار يوق اولونجه آرتق بوغاز . مسئله سى ، بو اضطراب واضطراب هر شيئي اباحه ايدبور . نظر احتراممز دوستمك آغزنده دكل ، حقى معده سنده كي ناسپاره بيله منقطع اوليور .

بوضرورت ، اخلاق خصوصيه منى ده بتون بتون بوزمشر . معالى به يك او قدر استقاد ايتيورز . دائرة محريمتمزدهده بر غايه من قالمدي .

حقسز ، زوجه سى ده حقسز ، جمله سى حقسزدر . شوقدر وار كه قالمته ده ، قابوده ، رفيقه سى ده . بر بريك عليهنده هر نه سويلشار ايسه هپسى حقيدر .

محيط اجتماعى ، نقد دينلن شئي منحوسك قانون تصرفى ، اوروپا طرز اداره سى ، ديپلوماسى ، حكومت صرافيه ، سياست نسايه ، الحكم لمن غلب ، احترامات متنوعه ، عدم مساوات ، غرب دنيا ن وجودى بورييور ، اوزيور ، اختيار لتيور .

اكر فرانسه ده ياره مسئله سى شكل حاضرنده حل اولومسه ايدى ، اكر پارسده صنايد جمهوريت صرافان ميانندن انتخاب اولومسه ، آنلرده اهالى نى سابق زنجى اسراكى اداره ايتمه لردي برو سوبوزره ف قابوطوغاماز ، آكا مقابله ايدمك بر « فيغارو » غزته سى ده قاره بوله مازدى .

نتيجه مقال : اوروپا قصر مدنيتك كبرشلى شو ۱۹۱۴ سنه سنده هر زنده ايسه مختل اوله جق ، قوه جق مرتبه ده اكيشمشر .

آنحقيق ، ماضيدن انتقال ايدن بعض قواى اخلاقيه ، وطن ، ملت ، تجارت كهي بعض مفهوملر ، حالا ، بونى اجتماعى نى محافظه ايدبور . بو اساساتك مختل اولدينى برلرده استقبال تهلكه ده در . بالئسه اولدينى ملكتملرده ايسه بر آرز فضل زنده لك مشاهددر :

اخلاق عقديه (قانوناسيونل) حاضرتمك بز تركلرده تحت نفوذنده بولونسيوزر . اوروپا ملكتمزده يك يقيندر . ياره اعتباريله اوروپا ك تبعه وخراجكذارى بز . بونك ايچوندر كه عبنى صراف اخلاقسزلقى پارسده و غلظه ده كورييورز . طرز حكومتمز ، حقى مشروطيتمزده اوروپا اصول اداره سنك قابا طاسلاق بر نمونه سيدر . بناء عليه اوروپا ك على العموم سياستى اخلاقسزلقارينه بزدهده مثال بوله بيليرز .

معاشرت خصوصندهده غرب مقلدى نامزدى يز . بو اعتبار ايله ده ترديات اخلاقيه افرنجه بز سر ايت ايتمش بولونيور .

منافع ذاتیہ مزی صیانت ایچون منافع عامہ مزی باطلہ لیورز۔ منافع عامہ نك ضمان و کفالتی منسلب اولونجہ افسوس کہ منافع ذاتیہ مزیدہ پریشان اولیور ! ایشہ مسئلہ لک مبدأ و منتهای .. نصر الدین خواجہ کی اوزرنده او طور دیغیز دالی کسمکده یز .

بوسرطانی طور دیرمق ، بناءً علیہ سلطنت عثمانیہ پی ، تمامیت ملیہ مزی وقایہ ایتمک ممکنیدر ؟ ایشہ بتون بو رسالہ مز بوسوالہ بر جواب تشکیل ایتمک ایچون قلمہ آئشدر .

بر کیجہ اعظم رجالمزدن بر ذات مفخمک دولتخانہ . سندہ ایدم . اورادہ اتحاد و ترقی جمعیتک سرآمدان خطابسندن بذات بسیم بر آرائق بکا دیدی کہ :

— (تاریخ استقبال) کنزک (مسائل سیاسیہ) قسبی او قومدم . بزم فرقه مز بفرقه سیاسیہ در . او حالده آتی تجون یک بلند بر موقعده کورمک ایستورسکز ؟ فرق سیاسیہ اولہ غایوی بر موقعده بولونہ بیلیرمی ؟ حضرته جواب ویردم :

— زمینی ، زمانی نظر دقتہ آلہرق سزہ سوبلیہیم کہ اتحاد و ترقی ملی بر فرائسز پارٹیسنه بکترہ تمک طوغری اولہماز . جمیت یک اساسی بر مسئولیت تاریخیہ پی دوش حیثتہ آئشدر . بناءً علیہ بن ینہ اصرار ایدرم بوجمعی یک بوکک بر موقعده کورمک ایستہرم . بوسوزلی روشنتخصیصامہ نك کر بکاھندہ دہ سوبلیکی کئدہمہ بروظیفہ عد ایدرم .

جلال نوری

سیاست محمدیہ

انسانلر اوج صنفہ منقسمدر : شبہ بشر ، بشر و فوق البشر . دنیا نك زہر سندہ اولورسہ اولسون ، عوام دانغا برنجی قسمہ منسوبدر . علما ، ادبا ، مدیران امور ، قوماندانلرلہ دیپلوماتلر علی العسادہ « انسان »

اگر بویلہ کیدرسہ نك دولتجہ دکل ، ماتجہ محو اولورز . اسلاو و جرمان عناصری ایچندہ بوغولورز . اجانبک نصیبی اولان ایالات سابقہ مزیدہ تکرار عادتاً آمریقادہ کی قرمزی درلی ہندیلرک اوغرادقلری فلا کئترہ کرتار اولیورلر . محاربہ دن اولکی یونانستان و صربستاندہ اہالی اسلامیہ توکشمیدی . حلبوکہ مثلا پیشدہ ، ایورانیہ دہ ، یکیشہردہ ، اگریوزدہ ، الی آخرہ ، مہم جماعات اسلامیہ واردی .

غایہ عامہ idéal public نك اندراسی غایہ خصوص . صبیہ نغو ایدیور . آکلاشیلان عام ایلہ خاص برلکدہ کئتمکدہ در . بوکا بناءً درکہ یکی بر اولیکا فتح ایدلیدی وقت غایہ عامہ حاصل اولیور و درحال فائحلرک غایہ خصوصییہ سی دہ قرین حصول اولمقدہ کجیکمیور . مثلا انکلترہ ہندستانہ مستولی اولیور ، انگلیز تبعہ سی درحال تجارت و صنایعی بد انحصارہ آلور . برعکس اولہرق — سربستی تجارت قاعدہ سنہ رغماً — فرانسیہ ہندی ، قانادائی ، فرانسیہ آطہ سی ضایع ایدیور ، اورادہ کی فرانسیز منافعی پامال اولیور .

تأسف اولورکہ بو نقیاطی اونوتیورز ، اخلاق ہیئت بشریہ دہ کی روانی بیلیمک اوکرمک ایستہمیورز . فرقلر و حکومتدہ هنوز بوتقاط ایلہ دماغی یورمیور . ہلہ ازباب قلممز غفو اولونماز برلاقیدی ایلہ جرم متادیلرینسہ دوام ایدیورلر . بوہای ہوی ایچندہ خبلی کفریازلق ایدیورز . ہیچ بریر دیکری سی سہمیور . دیدی قودی ، افزا ، ہتان ، قصفائجلق ، غیبت ، تبصہص و قس علیہ البواق آرق اخلاق رسالہ لمزدہ بیلہ مباح حرکات عدادینسہ کیرہ جک .

فی الواقع اخلاق برامر عقدی و عندیدر . فقط مختلف ومتنوع اخلاقلرک فوئدہ بردہ لایتغیر اخلاق وارد . بو ، (حقوق موضوعہ) یہ نبتلہ حقوقی طبیعیہ کی (زمان و مکان ایلہ دکشمز . بر درجہ یہ تسدر منطقی و ریاضیدر . ایشہ بز بوکا بیلہ التفاتکار اولمیورز .